

Sandvika 22. april 2012

Til:

Pressens Faglige Utvalg

Postboks 46 Sentrum

0107 OSLO

Epost: pfu@presse.no

Klage på oppslag i VG 28. og 29. oktober 2011

Informasjon om klager:

Dr. Hexeberg's klinikk v/ daglig leder Erik Hexeberg

Rådmann Halmrasts vei 4

1337 Sandvika

Telefon: 67 20 47 40; Mobil: 99 29 79 79

Epost: erik@drhexeberg.no

Informasjon om innklaget medium/redaksjon

Navn: Verdens Gang AS

Publiseringsdatoer: 28. og 29. oktober 2011

Tittel på oppslag: 28/10: «Lavkarbodronningen: Sofie Hexeberg (med bilde) Ned i vekt – dropp trening».

Tittel på oppslag 29/10: «Meningsløst av Hexeberg»

Oppslag 28. oktober

VG hadde fredag 28. oktober dette oppslaget øverst på førstesiden:

«Lavkarbodronningen: Sofie Hexeberg (med bilde) Ned i vekt – dropp trening».

Oppslaget gir inntrykk av at Sofie Hexeberg oppfordrer alle overvektige til å droppe treningen, og ved å bruke formen «Lavkarbodronningen:» gir man inntrykk av at dette er et ordrett utsagn som Sofie Hexeberg har kommet med.

Når en leser oppslaget på side 6 og 7 er overskriftene mer nyansert: «TRENING IKKE VIKTIG» og «Forskning viser at trening ikke er effektivt for å bli tynnere».

Sofie Hexeberg hevder i artikkelen at trening er mindre viktig for å gå ned i vekt, men hun oppfordrer ikke til å droppe treningen slik avisen fremstiller det. Hun uttaler derimot i teksten: Jeg vil si at trening stort sett er bra uansett, bare man ikke skader seg ved for store belastninger. Det å bevege seg er naturlig for oss mennesker og virker positivt inn på psyken og kroppen. Vi anbefaler alle å bevege seg, men på ulikt nivå i forhold til hvor de er og hva de klarer.»

I samme artikkel uttaler flere andre eksperter seg også. Disse har, slik vi vurderer det, sammenfallende synspunkter med Sofie Hexeberg. Jøran Hjelmesæth, overlege ved Senter for sykkelig overvekt i Helse Sør-Øst, uttaler «Hvis man er sterkt overvektig, og vil gå mye ned, fem til ti prosent, må man først og fremst spise mindre. Hvis man trener samtidig, vil man klare å gå ned i vekt lettere. I neste fase er trening viktigere, påpeker Hjelmesæth.»

Forsker Sissel Graff-Iversen ved avdeling for folkesykdommer i Folkehelseinstituttet uttaler: «Bare trening er stort sett ikke nok hvis man skal ned i vekt. I så fall er det snakk om så store doser at det ikke er realistisk for de aller fleste.»

Professor Truls Raastad ved Norges idrettshøyskole uttaler seg ikke om treningens betydning for vektreduksjon, men uttaler at trening er viktig for å holde en lavere vekt. Heller ikke «treningsekspert og tv-kjendis» Yngvar Andersen påstår at trening er viktig for å gå ned i vekt. Det han er sitert på er: - Katastrofalt. Trening er nøkkelen til å klare å holde en grei vekt og et sprekt og friskt liv med mindre stress, sier treningsekspert og TV-kjendis Yngvar Andersen om utsagnene fra Sofie Hexeberg.»

Ettersom det er referert til utsagnene fra Sofie Hexeberg og hans uttalelser egentlig ikke står i motstrid til uttalelsene fra Sofie Hexeberg blir det et spørsmål om hva VGs journalister har hevdet at Sofie Hexeberg har uttalt.

Heller ikke professor Christian Drevon, faglig frontperson for VG-vektklubb, hevder at trening er viktig for å gå ned i vekt. Det han derimot er sitert på er «- Fysisk aktivitet er meget viktig for å holde en normal kroppsvekt». I avsnittet med Drevon skriver VG videre: «Drevon har flere ganger uttalt seg kritisk om lavkarbodietter. – En av grunnene til synspunkter som fremkommer fra Hexeberg er at den fysiske aktiviteten folk driver ofte er meget begrenset, og derfor har liten effekt i forhold til knallharde slankedietter. I det lange løp er antagelig fysisk aktivitet særdeles viktig for vektbalansen.»

Oppslaget i VG 28 oktober bryter med god presseskikk av følgende grunner:

1. Overskriften på forsiden utgis for å være et sitat fra Sofie Hexeberg og er ikke i samsvar med uttalelser som Sofie Hexeberg har gitt – og ikke i samsvar med intervjuet med Sofie Hexeberg på side 6. Dette strider med punkt 4.4 i Vær Varsom-plakaten: *Sørg for at overskrifter, henvisninger, inngresser og inn- og utannonseringer ikke går lenger enn det er dekning for i stoffet. ....*. Uttalelsene i overskriften er ikke i henhold til Sofie Hexebergs meninger og fremstår som sitat. Dette strider derfor også mot punkt 3.7 i Vær Varsom-plakaten: *«Pressen har plikt til å gjengi meningsinnholdet i det som skal brukes av intervjuobjektets uttalelser. Direkte sitater skal gjengis presist.»*
2. Det fremkommer ikke hvilke uttalelser VGs journalister har fremlagt som Sofie Hexebergs uttalelser. Det at ingen har påstått at trening er viktig for vektnedgang, men at alle er enige om at trening er viktig for å holde vekten, får en til å mistenke at journalistene har fremlagt Sofie Hexebergs uttalelser på en måte som ikke samsvarer med intervjuet. Hele artikkelen synes å være en konstruksjon av uenighet om betydningen av trening. Intervjuene fremstår på en måte som får en til å tro at det er overskriften på første side som er referert som Sofie Hexebergs uttalelse. Dette synes nok en gang å være i strid med punkt 3.7 Vær Varsom-plakaten.
3. Det fremkommer ikke i oppslaget at to av ekspertene er eksperter i VG-vektklubb og således engasjert og lønnet av VG (Gjelder professor Christian Drevon og overlege Jøran Hjelmesæth). Ettersom VG-vektklubb anses som en del av det redaksjonelle tilbudet i VG må Hjelmesæth og Drevon regnes som redaksjonelle medarbeidere i den sammenheng. Etter vår mening har de en dobbeltrolle som ikke åpent flagges: økonomiske bindinger til VG-vektklubb og samtidig uttalelser som uavhengig eksperter. Det synes som om VG synliggjør ekspertenes binding til VG-vektklubb når de ønsker at denne sammenhengen skal fremkomme og unnlater å synliggjøre den når det passer avisen best. Etter vår mening strider den manglende åpenhet om tilknytning til VG-vektklubb i oppslaget med generelle etiske regler om åpenhet om økonomiske bindinger. Ettersom de to ekspertene har bindinger til VG pålegger det VG å sørge for at disse bindingene er synlige. Ingen av Vær Varsom-plakatens anførte punkter under «2. Integritet og ansvar» passer godt til den aktuelle situasjon, men punkt 2.3 er det som kommer nærmest: «Redaksjonelle medarbeidere må ikke ha oppdrag eller verv, økonomiske eller andre bindinger som kan skape interessekonflikter i forhold til deres redaksjonelle oppgaver. De må unngå

dobbeltroller som kan svekke deres troverdighet. Vis åpenhet om forhold som kan påvirke redaksjonelle medarbeideres habilitet.»

Oppslag i VG 29. oktober 2011

Avisen bruker denne dagen deler av forsiden samt fire sider til det de omtaler som «LAVKARBO-DEBATTEN». Selv om det kun er artikkelen på side 27 som danner grunnlaget for klagen for 29. oktober velger vi å kommentere deler av det øvrige oppslaget ettersom det føyer seg inn i et mønster. Et mønster som tyder på at en på forhånd har bestemt hvordan oppslaget skal vinkles.

Overskrift med bilde av Eyvind Hellstrøm: «DERFOR ER HELLSTRØM MOT LAVKARBO» henviser til fire sider i VG. Hellstrøm får spørsmål om hva han egentlig mener om lavkarbodebatten og svarer «- Jeg tenker at folk er ganske uvitende. Jeg har ikke lest en eneste lavkarbobok, men jeg registrerer jo at at dette er noe som selger godt.....»

«.....Jeg følger kun det jeg liker å kalle Hellstrøm-dietten. Det handler om å få i seg rene råvarer. Masse grønnsaker, rent kjøtt og ren fisk. Jeg elsker grønne bønner, artsjokker og spinat. Men jeg spiser sånn skikkelig spinat som Skipper'n ville vært sjalu på meg for. Rå spinat som jeg plukker for stilker og koker i vann i et minutt, deretter ett minutt med olivenolje og litt smør, salt, litt sukker, litt revet muskat og hvitløk. Jeg elsker olivenolje over alt! Bare så det er sagt: Ingen tragiske pulversausar på mitt kjøkken.»

Vi vil kun bemerke at det kostholdet Hellstrøm her beskriver definitivt er et lavkarbokosthold, så lenge litt sukker kun er lite!

Journalisten spør: «Aldri pølser, det er jo lov på lavkarbo?»

Hellstrøm: «- Er det virkelig? Nei, nei. Jeg spiser aldri pølser foruten når jeg kjenner pølsemakeren og vet hva som ender opp i pølsetarmene. Aldri halvfabrikater. Nei, lavkarbo er definitivt ikke noe for meg.»

Det synes som det er dette kunstgrepet journalisten bruker for å få til at Hellstrøm er mot lavkarbo, noe som ikke er åpenbart ut fra hva han hevder er «Hellstrøm-dietten».

I artikkelen «Meningsløst av Hexeberg» som danner grunnlag for klagen heter det: «Dansehelten Lars Bohinen mener lavkarbofyrstinne Sofie Hexeberg er på glattisen når hun påstår at trening ikke er viktig for å gå ned i vekt. Også Helsedirektoratet reagerer sterkt på Hexebergs siste utspill om at trening ikke er effektivt for å bli tynnere....»

«Bohinen har gått ned fem og en halv kilo i løpet av de seks-syv ukene han har danset «aktivt» - med daglige økter på fire til åtte timer – og har i perioder «kuttet litt ned på» høykarboprodukter som pasta, ris og poteter.»

Det kan for øvrig synes som Bohinen i realiteten har fulgt et lavkarbokosthold, i det minste et karbohydratredusert kosthold.

«Direktør Knut Inge Klepp i Helsedirektoratet har også merket seg utspillet fra Sofie Hexeberg. Klepp sier man er på ville veier når man får inntrykk av at man kan «sitte stille og drikke fløte» for å gå ned i

vekt. Her er det bare fokus på vekt. Helse er mye mer. Fysisk aktivitet er godt for en. Punktum. Det er ikke hold i utspillet fra Hexeberg. Skulle man ha fulgt hennes råd, ville jeg ha vært sterkt bekymret for folkehelsen, sier direktøren i Helsedirektoratet.»

Hele oppslaget gir inntrykk av at Sofie Hexeberg har avvikende syn på betydningen av trening for å oppnå vektreduksjon, hvilket det ikke var uenighet om blant ekspertene. Uenigheten om betydningen av trening for vektreduksjon er konstruert av VG. Oppslaget 29. oktober synes å være basert på oppslaget dagen før hvor avisen publiserte utsagnet «Dropp trening» som et sitat fra Sofie Hexeberg på første side.

Oppslaget i VG 29 oktober bryter med god presseskikk av følgende grunner:

1. Intervjuobjektene kommenterer «utspill fra Hexeberg» som om Sofie Hexebergs utspill var avvikende fra andre eksperters syn på betydningen av trening for vektnedgang. Det synes som om de har presentert overskriften dagen før som utgangspunkt for intervjuene med Lars Bohinen og Knut Inge Klepp. At Klepp burde vite bedre, forhindrer ikke at VG har et ansvar for regien av intervjuet. Måten VG har regissert «utspillet fra Sofie Hexeberg» er i strid med Vær Varsom-plakatens punkt 3.3: *Det er god presseskikk å gjøre premissene klare i intervjusituasjoner og ellers i forhold til kilder og kontakter.* Etter vår mening er oppslaget også i strid med Vær Varsom-plakatens punkt 1.2: *«Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.»* Ved å regissere en kunstig uenighet har VG etter vår mening feilinformert. Spørsmålet blir jo da hva avisen ønsket å oppnå ved en slik feilinformasjon.
2. Etter vår mening er hele oppslaget om «Lavkarbo» preget av kampanjejournalistikk hvor det dreier seg om å fremstille «Lavkarbo» i et negativt lys. Journalistene «nærmest lurte» intervjuobjektene til å være mot «lavkarbo» til tross for at de med litt mer innsikt trolig ville vært positive til et lavkarbokosthold. Oppslaget bærer preg av at VG på forhånd har bestemt seg for hvordan oppslaget skulle fremstå. Det kan synes som om målet har vært å latterliggjøre Sofie Hexeberg og plassere hennes synspunkter som ekstreme og i strid med annen ekspertise. Vi mener at denne formen for kampanjejournalistikk er i strid med avisens samfunnsansvar slik det fremstår i Vær Varsom-plakatens punkt 1.2 som referert over. Vi mener også at denne kampanjejournalistikken for å sverte «lavkarbo» må sees i lys av at VG har inntekter fra VG-Vektklubb som gir helt andre kostholdsråd enn de Sofie Hexeberg står for. Dette er bruk av redaksjonell plass til å angripe konkurrerende virksomhet. Etter vår mening er dette i strid med prinsippene i Vær Varsom-plakatens punkt 2.6: *Avvis alle forsøk på å bryte ned det klare skillet mellom reklame og redaksjonelt innhold. ...»* «Den fjerde statsmakt» har mulighet til å skape holdninger i befolkningen. At dette ikke gjøres for å oppnå egen kommersiell vinning gjennom salg av biprodukter er en forutsetning for medias integritet og troverdighet.

Samlet vurdering av oppslagene 28. og 29. oktober.

Vi mener oppslagene må sees i sammenheng, og vi mener at oppslagene ikke kan ses uavhengig av at VG driver det kommersielle biproduktet VG-vektklubb. Vi vil derfor synliggjøre hvilken betydning VG-vektklubb har.

VG-vektklubb og betydning av å sikre inntekter for VG

Det er viktig at Pressens Faglige Utvalg har klart for seg den økonomiske betydningen av VG-vektklubb. VG driver VG-vektklubb som anses som en stor økonomisk suksess for VG og en måte aviser kan tjene penger på i en tid med større overgang til digitale medier. VG-vektklubb har inntekter fra abonnement i tillegg til annonseinntekter. VG-vektklubb baserer seg på myndighetenes ernæringsråd og med professor Christian Drevon som faglig ansvarlig. Fra regnskap for VG Multimedia AS (nå fusjonert med Verdens Gang AS) ser en at VG Multimedia årlig har hatt en abonnementsinntekt på ca. 13 millioner kroner fra 2006 til 2010. Denne abonnementsinntekten tolkes som inntekt fra VG-vektklubb. Det skal for øvrig opplyses at det ble tatt kontakt med Ansvarlig redaktør /Adm. direktør i VG, Torry Pedersen, med spørsmål om inntekter fra VG-vektklubb. Torry Pedersen ønsket ikke å gi opplysninger om dette og henviste kun til regnskap innsendt til Brønnøysundregisteret (se vedlagt epost).

For å synliggjøre betydningen av VG-vektklubb og VGs problem i forhold til den rådende kostholdsdebatt viser vi et innlegg fra bloggen til tidligere ansvarlig redaktør i VG, Bernt Olufsen. Innlegget er datert 10. oktober 2011 og det er kun det som er relevant som er gjengitt.

«**Jeg** blir sittende og reflektere over lavkarbo-hysteriet, som nå har nådd slike høyder at selv dr. Fedon Lindberg må rykke ut for å advare. Den folkelige interessen er enorm og i høst vil lavkarbo-journalistikken utfordre den avslørende nyhetsjournalistikken.

Alle vil være med: NRK's Puls-redaksjon, TV2, løssalgaviser, fete regionaviser, ikke minst ukepressen, ja til og med finanspressen. Analogt og digitalt. Dagbladet ser foreløpig ut til å ha akslet ledertrøya, for dets herværende konkurrent sliter med et spesielt problem. VG driver nemlig den svært populære og profittable vektklubb.no, som bygger på en skolemedisinsk tilnærming til kosthold og slanking. Og vektklubbens sjefideolog, Christian Drevon, hater lavkarbo-haiene.

.....

Men vel hjemme i Oslo er VG's førsteside noe av det første som møter meg: ”LAVKARBO GJØR DEG FRISKERE”.

Jomen sa jeg smør!»

<http://berntolufsen.vgb.no/2011/10/10/karbo-krigen/>

Et ytterligere eksempel på økonomisk betydning fremkommer i et intervju ved Jens Barland 20. mai 2010:

«Vektklubb er blitt en suksess – målt i antall medlemmer og inntekter til VG. «Etter annonsene er Vektklubb vår største inntektskilde,» opplyser VG Netts ansvarlige redaktør Espen Egil Hansen til meg i et forskningsintervju.»

<http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/article3658185.ece>

Det er vår oppfatning at når VG har økonomiske fordeler av å fremme de tradisjonelle kostrådene, må avisens redaksjonelle disposisjoner ses i lys av dette. VG har økonomiske fordeler av å redusere oppslutningen om et lavkarbokosthold. Vi mener at VG i de anmeldte eksempler har opptrådt i strid med Vær Varsom plakaten, og det er i seg selv alvorlig nok. Imidlertid er det svært alvorlig at en kan mistenke at avisens redaksjonelle disposisjoner er bestemt ut fra hva som vil gi størst inntjening for VG-vektklubb. En kombinasjon av rollen som eier av VG-vektklubb og rollen som del av den fjerde statsmakt med et ansvar for kritisk og uavhengig journalistikk lar seg ikke forene. Det er grunn til bekymring for den uavhengige journalistikken dersom media profiterer på at bestemte synspunkter får gjennomslag. På sikt vil dette kunne true tilliten til media generelt og i dette tilfellet VG spesielt.

Pressens faglige utvalg har tidligere fått klage på VG-vektklubb og sammenblandingen mellom en kommersiell aktivitet og en presumtvt uavhengig journalistikk.

Vær Varsom-plakaten mangler etiske retningslinjer på ovennevnte problemstilling, men dette er åpenbart et etisk problem hvor PFU etter vår mening må synliggjøre klare kjøreregler.

Heller ikke «Tekstreklameplakaten» dekker problemstillingen fullt ut. Intensjonen i Tekstreklameplakaten er imidlertid ikke til å ta feil av: «... Publikum skal være trygg på at det redaksjonelle stoffet springer ut av en selvstendig og uavhengig journalistisk vurdering, og at innhold og presentasjon er uten bindinger til utenforstående interesser.» I tillegg heter det i Tekstreklameplakatens punkt 11: «Redaksjonell dekning av mediebedriftenes ikke-redaksjonelle virksomhet som markedsaktiviteter, salg av kommersielle biprodukter og lignende, skal skje etter de samme journalistiske kriterier som for alt annet stoff.»

Et sentralt spørsmål er da hvorvidt VG-vektklubb er en redaksjonell eller ikke-redaksjonell virksomhet. Så lenge VG-vektklubb er basert på en bestemt kostholdfilosofi kan ikke VG-vektklubb anses som et redaksjonelt produkt som publiserer selvstendige og uavhengige journalistiske artikler.

Skal en avis få lov å forme meningene i opinionen ved å latterliggjøre konkurrerende synspunkter til fordel for egen inntekt?

Skal en avis kunne gi sitt eget kommersielle produkt redaksjonell omtale mens det egentlig er en fordekt annonse?

Til slutt vil vi også påpeke at denne saken er grunnleggende i strid med holdningene i «Redaktørplakaten».

Vi vil på basis av angjeldende klage også oppfordre PFU til en klarere avgrensning på hvordan en skiller mellom redaksjonell og ikke-redaksjonell virksomhet og hvilke begrensninger som må ligge i omtale av synspunkter som kan skade egen kommersiell aktivitet.

Erik Hexeberg

Daglig leder

Dr. Hexebergs klinikk

Samtykke til klage:

Sofie Hexeberg

Vedlegg:

Oppslag VG 28. oktober 2011

Oppslag VG 29. oktober 2011

Epost F-Haugsbø

Vedlegg til epost F-Haugsbø

Epost til/fra Ansvarlig redaktør / administrerende direktør Torry Pedersen 3/11-2011